

KOKKUVÕTE

Maailma majandusaktiivsus on 2015. aasta esimestel kuudel olnud oodatust kesisem.

Üleilmset majanduskeskkonda on kujundanud ulatuslik toormehindade ja vahetuskursside kõikumine, mis on suurendanud majanduspiirkondade kasvukiiruse vahet. Kõige laiaulatuslikum mõju on olnud eelmisel aastal alanud energiakandjate odavnemisel. Madalam energia hind on ergutanud enamiku riikide majanduskasvu, kuid rõhunud toormemüügist sõltuvate tärvakate turgude oma.

Eesti majanduskasv kiireneb, kuid jääb aeglasemaks kui enne kriisi.

Selle aasta 2,2% majanduskasv on umbes sama suur nagu eelmise aasta oma. Järgmisel kahel aastal jääb kasv 3–4% juurde, mis on ühtlasi Eesti pikaajaline kasvuvõimekus. Hoogsam kasv on piiratud nii elanike arvu vähenemise kui ka praeguseks välja kujunenud tootmisstruktuuri, -sisseseade ja -tehnoloogia tõttu, mida on varasemaga võrreldes keerulisem ja kulukam täiendada. Kasvu toetavate struktuurireformideta saaks majanduskasv kiirenedagi üle 4% üksnes ajutiselt ja tõenäoliselt majanduse ülekuumenemise hinnaga.

Kuna mitme olulise ekspordi sihturu olukord on keeruline, võib Eesti majanduse eelmise aasta kasvu pidada rahuldavaks.

Järgmiste aastate majanduskasvu väljavaade pole detsembriprognoosiga võrreldes eriti muutunud, sest ekspordiv sektor on suutnud seni raskustega edukalt toime tulla. Kuigi kaubavedu Venemaale on vähenenud umbes kaks korda ja Venemaa negatiivne mõju jõuab Eesti majandusse ka teiste kaubanduspartnerite kaudu, on ekspordi maht siiski suurenenud.

Venemaa osakaalu vähenemist väliskaubanduses on tasakaalustanud Rootsi ja euroala riikide osakaalu suurenemine.

See muutus on Eesti jaoks soodne ka lähiettevaates. Euroala kasvu turgutab nõrgem euro vahetuskurss, paranenud konkurentsivõime, tööpuuduse vähenemine, ekspansiivne rahapoliitika, väiksemad krediidi piiirangud ja pisem vajadus avaliku sektori eelarvet konsolideerida.

Eesti majanduskasvule on viimastel aastatel aidanud kõige enam kaasa hoogne sise-

tarbimine. Tarbimine on suurenenud eelkõige tänu majapidamiste sissetulekute kasvule: nii hõive kui ka keskmine palk on kerkinud kiiremini, kui ettevõtete tootmismahu juurdekasvu põhjal võinuks oodata. Palgakulude jõudsast kasvust hoolimata on ettevõtete arvates nende konkurentsivõime Euroopa Liidu turul pigem paranenud. See annab alust arvata, et suurenenud on hinnaväline konkurentsivõime.

Hõive kasv ja muutumatu täitmata töökohade määr viitavad sellele, et palgatõusu surve pole suurenenud.

Töötuse määr on langenud buumiaja taseme juurde ning positiivse suundumusena on vähenenud ka pikaajaliste töötute hulk. Hõivatute arv rahvastiku kahanemise tõttu järgmistel aastatel väheneb. 2016. aastal jõustuva töövõimereformi tulemusena on aga alates 2017. aastast hõive kahane mine väiksem kui tööealiste oma. Paljudel uutel reformi käigus tööturule sisenejatel ei ole siiski sobivaid oskusi ega teadmisi, mistõttu töötuse määr reformi tagajärjel tõuseb.

Ettevõtlussektori kasumi vähenemine viitab ohule, et investeerimine ja majanduse kasvupotentsiaali ülesehitamine võivad muutuda keerulisemaks.

See võib juhtuda, kui eelmisel aastal aset leidnud kasumi kahanemine jääb kestma pikema aja jooksul. Ettevõtlussektori kasum saab suurenedagi aga peamiselt tootlikkuse tõusu kaudu, mille jaoks on tarvis investeerida tootmise tõhustamisse ja tootearendusse. Investeerimine tootmise tõhustamisse on vältimatu ka tööealiste arvu vähenemise tõttu. Laenuitingimused investeringute rahastamiseks ja edasiseks kasvuks on jätkuvalt soodsad.

Eelmisel aastal alanud tarbijahindade langus on olnud Eesti jaoks soodne.

Energiakandjate hinna langusel on olnud positiivne mõju, kuna Eesti impordib kütuseid rohkem, kui ekspordib. Teiste riikidega võrreldes on odavam energia Eesti majandust ergutanud pisut enam, sest siin tarbitakse energiat suhteliselt rohkem.

Hinnatõus kiireneb selle aasta teisel poolel, kuna toiduained ja energia hakkavad kallinema.

Järgmisel kahel aastal hakkavad hinnataset kergitama plaanitavad tarbimismaksude

tõusud. Lisaks sisemaise toodangu hinna tõusule, mida veab palgakulude kasv, on euro odavnemise tõttu hakanud juba kiirenema ka importtoodete hinna tõus.

Eesti valitsuse eelarvepoliitika jätkusuutlikkus on vajalik, et pakkuda stabiilsust väliskeskkonna riskidele avatud väikeriigile.

Valitsus saab tegutseda vastutsükliliselt ja tasandada riskide realiseerumise korral nende negatiivseid mõjusid vaid siis, kui eelarves on muudatusteks piisavalt ruumi. Kevadel ametisse asunud uus valitsus kinnitas eelarvestrateegias pühendumust hoida eelarve keskpikas vaates tasakaalus. Eesti Panga prognoosi kohaselt on üldjoontes võimalik tasakaal ka saavutada. Eelarve püsib siiski prognoosiperioodi lõpuni väikeses struktuurses puudujäägis, sest plaanitavate sotsiaaltoetuste ja investeeringute kasvu tõttu ületavad kulud tulude pikaajalist tasakaalutaset. Uus koa-

litsioon on jätkanud strateegilise eesmärgi kohaselt maksukoormuse nihutamist tööjõult tarbimisele. Selle juures on oluline jälgida, et järskude ja ootamatute maksumuudatustega ei suurendataks tarbijate ega ettevõtete ebakindlust.

Majanduskasvu kiirenemine on järgmistel aastatel tagasihoidlik ning seda ümbritsevad riskid võivad kasvu pigem veelgi vähendada.

Olulisemad kasvu väljavaadet ohustavad riskid tulenevad endiselt väliskeskkonnast: kaubanduspiirangute ja geopoliitiliste suhete edasine kulg Venemaa ja Euroopa Liidu vahel, aga ka maailmamajanduse taastumine ja arenevate riikide majanduse üha suurem roll selle määrajana. Majanduse suure investeeringumahukuse juures kätkeb endas ohtu ka pankade rahastamisvõime võimalik halvenemine juhul, kui Põhjamaade varahinnad peaks hakkama langema.